

РЕЦЕНЗИЯ

от професор доктор Ивайло Николаев Николов,
катедра „Специална полицейска тактика“ при факултет „Полиция“ на
Академия на Министерството на вътрешните работи

за дисертационния труд на Любомир Росенов Райков
на тема:

„Усъвършенстване на управлението на човешките ресурси в отбраната“

представен за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
в област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана“,
професионално направление: 9.1. „Национална сигурност“,
докторска програма „Организация и управление извън сферата на
материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)“

Основание за изготвяне на рецензията:

Заповед на Началника на Военна академия „Г. С. Раковски“ № СИ29-РД03-
235/01.12.2023 г.

София
2023

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

В дисертационния труд *„Усъвършенстване на управлението на човешките ресурси в отбраната“* е изследван особено актуален научно-приложен проблем, а именно, управлението на човешките ресурси в отбраната, и в частност, готовността и способността на формированията от Българската армия за отбранителната политика на страната. Актуалността на изследвания в дисертацията научен проблем е вън от всякакво съмнение, но трябва специално да се отбележи, че Любомир Росенов Райков в представения за защита труд доказва актуалността и значимостта на научния проблем както в структурно отношение, така и чрез получените резултати. Дисертационният труд е разработен в сфера, в която има множество теории, изследвания и нерешени въпроси, съществуващи постижения и слабости, част от които са съществено научно-изследователско предизвикателство. Трябва да отбележим, че разглежданите проблеми имат не само теоретично, но също и практическо значение.

В това отношение докторантът Райков си е поставил една не толкова лесна за реализиране изследователска цел, а именно: *„посредством анализ на процеса по управление на човешките ресурси в отбраната, да се докаже, че усъвършенстването му е основа за развитието на въоръжените сили на Република България“*.

В структурен план темата е много добре логично и систематично подредена. Отделните части (глави, точки и подточки) съответстват и покриват цялостно темата на дисертационния труд.

Дисертационният труд е композиран съгласно академичните стандарти, увода дава ясна насока за постигане на целите. Авторът е избрал да поднесе материята с обем от 192 страници. Приложената библиография се състои от 74 източника на български и английски език и 15 електронни източника. Текстът на дисертацията е онагледен чрез 10 фигури, 5 таблици и 4 приложения.

Разработката е добре структурирана. Обектът и предметът в дисертационния труд са коректно дефинирани, като са свързани пряко с целта на изследването.

Постигнатите резултати в дисертационното изследване доказват, че докторанта е навлязъл в проблематиката и има точна оценка за разработките на други изследователи. Специфичният характер и сложността на разглежданата проблематика ми дават основание да изразя мнението, че подхода на докторанта Любомир Росенов Райков към изследване на усъвършенстване на управлението на човешките ресурси в отбраната показва системност и последователност при нейното изследване и опитите за поглед върху нейното усъвършенстване.

За постигането на посочените резултати в работата безспорно е допринесло прилагането на подходящи общонаучни и специализирани изследователски методи и подходи - теоретичен анализ и синтез; единство на историческо и логическо начало; системен и факторен анализ; изхождане от абстрактно към конкретно, практически експерименти по време на обучение в курсове за длъжностна и целева квалификация във Военна академия „Г. С. Раковски“. За постигане на научната цел, посредством успешното решаване на задачите в дисертационния труд, се прилагат сравнителен и емпиричен подход и теоретичната схема обект-среда-модел.

Основното съдържание на дисертационния труд съответства на темата. Дисертацията е сполучливо структурирана в увод, три глави с изводи към всяка една, основни изводи, заключение, списък на приложенията и библиография. В този ред на мисли поздравявам докторанта Райков по отношение на неговите научни търсения на изследването на този значим за българското изследователско пространство въпрос, още повече за сферата на усъвършенстване на управлението на човешките ресурси в отбраната на Република България.

Всеизвестно е, че управлението на човешките ресурси в сектора на отбраната е от съществено значение за сигурността и ефективността на всяка нация. Подбирането на човешки ресурс представлява основен двигател за постигане на поставените цели, тъй като те са най-важният съставен елемент на организационното изграждане на въоръжените сили на Република България. Количеството и качеството на човешкия капитал са основата за развитието на отбранителните способности на всяка страна. Този научно и

житейски доказан факт определя изключителната значимост на разработения проблем.

Задачите на научното изследване позволяват постигането на желаните научни резултати, към които се стремят докторантът и неговият научен ръководител.

2. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

В дисертационния труд *„Усъвършенстване на управлението на човешките ресурси в отбраната“*, докторантът доказва, че притежава много задълбочени познания в тази сфера и в определена степен е доразвил и систематизирал съществуващото знание по тази значима тема чрез своите анализи, изводи и препоръки.

В научния труд се предлагат изследвания с конкретни научни резултати, имащи характер на приноси с научно-приложен и приложен характер. В съответствие с чл.27 на Правилника за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България е необходимо да бъдат постигнати и дефинирани научни резултати.

Приемам приносите, формулирани в дисертационния труд. Методите на изследване са правилно избрани.

В научноприложен план разработката, според мен, е доста ценна. Кандидатът за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ претендира за следните приноси:

- обогатено е знанието, касаещо същността и основните характеристики на теорията за управление на човешките ресурси;
- формулирано е ново функционално синтезирано авторово определение и обхват на понятието за процеса на управление на човешките ресурси в отбраната;
- допълнени и обогатени са дефинициите: управление на човешките ресурси, управление на персонала и управление на човешкия капитал;
- идентифицирани са основните проблеми и дефицити по отношение процеса на провеждане на конкурси за прием на войници (матроси) за

военна служба и е аргументирана необходимостта от усъвършенстване на управлението на човешките ресурси в отбраната;

- създаден и обоснован е модел за управление на жизнения цикъл на войниците (матросите) във въоръжените сили;
- разработена и представена за въвеждане е структура на Единен център за начална военна подготовка на въоръжените сили.

Авторефератът е с обем от 40 страници и отговаря на изискванията. Той е самостоятелно произведение и съдържа необходимите атрибути и представя в синтезиран вид дисертационния труд.

Публикациите, които са три на брой, по дисертационното изследване осигуряват необходимата публичност на постигнатите резултати. Същите са в направление на научните изследвания на автора и те показват задълбоченост и широка обхватност при подготовката и извършването на научно-изследователския процес от докторанта.

3. Становище относно наличието или липсата на плагиатство

Приемам, че дисертационният труд е лично дело на Любомир Росенов Райков. Използваните източници са добросъвестно цитирани.

След пряк преглед и чрез специализиран софтуер на дисертационния труд и публикациите, свързани с него, изисквани съгласно чл. 2б, ал. 2 и 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България за покриване на група от показатели „Г“ от минималните национални изисквания за област на висшето образование 9. Сигурност и отбрана, не установих плагиатство.

По време на работата ми като член на научното жури не е получаван анонимен или неанонимен и мотивиран писмен сигнал за установяване на плагиатство в дисертационния труд и публикациите на кандидата за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

4. Критични бележки и препоръки

Нямам основание за отправяне на критични бележки към рецензирания научен труд, тъй като биха били резултат на мои собствени мнения по разглежданата тематика.

Към автора най-добронамерено биха могли да бъдат направени и някои бележки и препоръки. По изследваната тема: „*Усъвършенстване на управлението човешките ресурси в отбраната*“ бих препоръчал на докторанта Любомир Райков да премести списъка с използваните съкращения в началото на научната разработка. Считам, че това би му било само от полза по представената тематика.

Също така препоръчвам на докторанта Райков резултатите от изследването да получат необходимата публичност, освен чрез автореферата и с публикациите по темата, но и чрез издаването на монографичен труд, учебник или книга. Също така препоръчвам на докторанта да задълбочи изследванията си по разглежданата тематика и да популяризира резултатите в престижни издания (SCOPUS и Web of Science).

5. Заключение

Представеният дисертационен труд на Любомир Росенов Райков отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане. Постигнати са необходимите научни и научно-приложни резултати. Считам, че докторанта притежава необходимите теоретични знания и способности за научни изследвания, както и че заслужава да му бъде присвоена образователна и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)“.

6. Оценка на дисертационния труд

Напълно приемам самооценката за приносите в дисертационния труд, посочени от автора в Заключението на разработката. Не познавам подобна разработка с такава задълбоченост, иновация и професионално гледище по темата. Тя е успешна комбинация от методи за изследване на проблема, съобразени с неговата сложност, пресяване на много теория, правни актове и

личен опит. Изведени са ценни добри практики, които насочват законодателните и организационните промени.

Това ми дава пълно основание да гласувам положително и да предложа на научното жури да присъди на автора на дисертационния труд Любомир Росенов Райков образователната и научна степен „*доктор*“ по докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Управление на сигурността и отбраната)“, в област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана“, професионално направление: 9.1. „Национална сигурност“.

19.12.2023

Член на научното жури:

София

проф. д-р Ивайло Николов

REVIEW

by Professor Phd. Ivaylo Nikolaev Nikolov,
Department of „Special Police Tactics“ at the „Police“ Faculty Academy of the
Ministry of Interior

for the dissertation work of Lubomir Rosenov Raykov
on the subject:

„Improving the Management of Human Resource in Defense“

presented for the award of the educational and scientific degree „doctor“
in the field of higher education: 9. „Security and Defense“, professional direction
9.1. „National Security“, doctoral program „Organization and management outside
the sphere of material production (Management of security and defense)“

Grounds for preparing the review:

Order of the Head of the Military Academy „G. S. Rakovski“ No. SI29-RD03-
235/01.12.2023

S o f i a

2 0 2 3

1. Relevance and significance of the developed scientific problem

In the dissertation work „*Improving the management of human resources in defense*“ a particularly current scientific and applied problem is investigated, namely, the management of human resources in defense, and in particular, the readiness and capability of the formations of the Bulgarian Army for the defense policy of the country.

The relevance of the research in the scientific problem dissertation is beyond any doubt, but it should be especially noted that Lubomir Rosenov Raykov in the work presented for defense proves the relevance and significance of the scientific problem both in terms of structure and through the results obtained. The dissertation work is developed in a field in which there are many theories, studies and unsolved questions, existing achievements and weaknesses, some of which are a significant research challenge. We should note that the problems under consideration have not only theoretical, but also practical significance.

In this regard, the doctoral student Raykov has set himself a research goal that is not so easy to realize, namely: „*by means of an analysis of the defense human resources management process, to prove that its improvement is the basis for the development of the Armed Forces of the Republic of Bulgaria*“.

Structurally, the topic is very well logically and systematically arranged. The individual parts (chapters, points and subpoints) correspond to and cover the topic of the dissertation.

The dissertation is composed according to academic standards, the introduction gives a clear direction to achieve the objectives. The author has chosen to present the matter with a volume of 192 pages. The attached bibliography consists of 74 sources in bulgarian and english and 15 electronic sources.

The text of the dissertation is illustrated by 10 figures, 5 tables and 4 appendices.

The development is well structured. The object and the subject in the dissertation work are correctly defined, being directly related to the purpose of the research.

The results achieved in the dissertation research prove that the doctoral student has entered the problem and has an accurate assessment of the developments of other researchers. The specific nature and complexity of the issues under consideration give me reason to express the opinion that the approach of doctoral student Lubomir Rosenov Raykov to the study of improving the management of human resources in defense shows systematicity and consistency in its study and attempts to look at its improvement.

The application of appropriate general scientific and specialized research methods and approaches - theoretical analysis and synthesis - undoubtedly contributed to the achievement of the indicated results in the work; unity of historical and logical beginning; systematic and factor analysis; going from abstract to concrete, practical experiments during training in courses for job and target qualification at the Military Academy "G. S. Rakovski". To achieve the scientific goal, through the successful solution of the tasks in the dissertation, a comparative and empirical approach and the theoretical scheme object-environment-model are applied.

The main content of the dissertation corresponds to the topic. The dissertation is successfully structured in an introduction, three chapters with conclusions to each, main conclusions, conclusion, list of appendices and bibliography. In this line of thought, I congratulate the doctoral student Raykov regarding his scientific research on this important issue for the Bulgarian research space, even more so for the field of improving the management of human resources in the defense of the Republic of Bulgaria.

It is well known that human resource management in the defense sector is essential to the security and effectiveness of any nation. The selection of human resources is the main driver for achieving the set goals, as they are the most

important constituent element of the organizational construction of the Armed Forces of the Republic of Bulgaria. The quantity and quality of human capital is the basis for the development of the defense capabilities of any country. This scientifically and life-proven fact determines the extreme importance of the developed problem.

The tasks of the scientific research enable the achievement of the desired scientific results to which the doctoral student and his supervisor strive.

2. Evaluation of the scientific results and contributions of the dissertation work

In the dissertation work „*Improving the management of human resources in defense*“, the doctoral student proves that he has very deep knowledge in this field and to a certain extent he has further developed and systematized the existing knowledge on this important topic through his analyses, conclusions and recommendations.

The scientific work offers research with specific scientific results, having the character of contributions of a scientific-applied and applied nature. In accordance with Art. 27 of The Regulations for Application of the Law on the Development of the Academic staff in the Republic of Bulgaria it is necessary to achieve and define scientific results.

I accept the contributions formulated in the dissertation. Research methods are correctly chosen.

In terms of scientific application, the development, in my opinion, is quite valuable. The candidate for the educational and scientific degree „doctor“ claims the following contributions:

- the knowledge concerning the essence and main characteristics of the theory of human resources management has been enriched;
- a new functionally synthesized author's definition and scope of the concept of the defense human resources management process was formulated;

- the definitions have been supplemented and enriched: human resources management, personnel management and human capital management;
- the main problems and deficits in relation to the process of conducting competitions for the admission of soldiers (sailors) for military service are identified and the need to improve the management of human resources in defense is argued;
- a model for managing the life cycle of soldiers (sailors) in the armed forces was created and substantiated;
- the structure of the Unified Center for Initial Military Training of the Armed Forces was developed and presented for introduction.

The abstract has a volume of 40 pages and meets the requirements. It is an independent work and contains the necessary attributes and presents the dissertation work in a synthesized form.

The publications, which are three in number, on the dissertation research provide the necessary publicity of the achieved results. The same are in the direction of the author's scientific research and they show thoroughness and wide scope in the preparation and execution of the research process by the doctoral student.

3. Opinion on the presence or absence of plagiarism

I accept that the dissertation is the personal work of Lubomir Rosenov Raykov. The sources used are cited in good faith.

After a direct review and through specialized software of the dissertation work and the publications related to it, required according to Art. 2b, para. 2 and 3 of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria to cover a group of indicators "D" of the minimum national requirements for the field of higher education 9. Security and defense, I did not detect plagiarism.

During my work as a member of the scientific jury, no anonymous or non-anonymous and motivated written signal was received to establish plagiarism in

the dissertation work and publications of the candidate for the educational and scientific degree "doctor".

4. Critical notes and recommendations

I have no reason to make critical comments on the peer-reviewed scientific work, as they would be the result of my own opinions on the subject under consideration

Some notes and recommendations could also be made to the author in the most benevolent way. On the researched topic: „Improving the management of human resources in defense“, I would recommend the doctoral student Lubomir Raykov to move the list of used abbreviations to the beginning of the scientific development. I believe that this would only be useful for the presented topic.

I also recommend to the doctoral student Raykov that the results of the research receive the necessary publicity, apart from the author's abstract and the publications on the subject, but also through the publication of a monographic work, a textbook or a book. I also recommend the PhD student to deepen his research on the subject under consideration and to promote the results in prestigious publications (SCOPUS and Web of Science).

5. Conclusion

The presented dissertation of Lubomir Rosenov Raykov meets the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Rules for its Implementation. The necessary scientific and scientific-applied results have been achieved. I believe that the doctoral student possesses the necessary theoretical knowledge and abilities for scientific research, as well as that he deserves to be awarded the educational and scientific degree "Doctor" in the doctoral program „Organization and management outside the sphere of material production (Management of security and defense)“.

6. Evaluation of the dissertation work

I fully accept the self-assessment of the contributions to the dissertation as stated by the author in the Conclusion of the development. I don't know a similar development with such thoroughness, innovation and a professional point of view on the subject. It is a successful combination of methods for investigating the problem, taking into account its complexity, sifting through a lot of theory, legal acts and personal experience. Valuable good practices are identified that guide legislative and organizational changes.

This gives me full reason to vote positively and to propose to the scientific jury to award the author of the dissertation, Lubomir Rosenov Raykov, the educational and scientific degree „doctor“ in the doctoral program „Organization and management outside the sphere of material production (Management of security and defense)“, in the field of higher education: 9. „Security and defense“, professional direction: 9.1. „National Security“

19.12.2023

Sofia

Member of the Scientific Jury:

Prof. PhD Ivaylo Nikolov